



۲۱ ضوابط و مقررات زیباسازی شهری

ایده‌پردازی، طراحی و اجرای دیوارنگاره

معاونت برنامه‌ریزی و توسعه سازمان زیباسازی شهر تهران

تاریخ انتشار زمستان ۱۳۹۴

نشانی اینترنتی: www.zib.saziran.ir

حق چاپ و نشر این کتاب متعلق به سازمان زیباسازی شهر تهران بوده و هرگونه کپی یا نقل مطالب بدون اجازه ناشر پیگرد قانونی دارد.

سرشماره:	خدادادی، رضا، ۱۳۳۹ -
عنوان اثر نام پدیدآور:	ایده پردازی، طراحی و اجرای دیوارنگاره/مؤلف رضا خدادادی؛ [ناظر عالی] معاونت برنامه ریزی و توسعه سازمان زیباسازی شهر تهران.
مشخصات نشر:	تهران: سپند مینو: سازمان زیباسازی شهر تهران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهر:	۱۱۰ص: مصور(رنگی).
فروست:	ضوابط و مقررات زیباسازی شهری؛ [ج] ۲۱.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۷۷-۸-۰
وضعیت فهرست نویسی:	سا
موضوع:	زیباسازی شهر -- ایران
موضوع:	زیباسازی
شناسه افزوده:	سازمان زیباسازی شهر تهران
شناسه افزوده:	سازمان زیباسازی شهر تهران. معاونت توسعه و برنامه ریزی
شناسه افزوده:	ضوابط و مقررات زیباسازی شهر؛ [ج] ۲۱.
رده بندی کنگره:	۱۳۹۴ ج. ۲۱/ض ۹۰۵۲/ن
رده بندی دیویی:	۷۲۹/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۴۰۴۵۱۵۳
ناشر:	نشر سپند مینو
چاپ اول:	زمستان ۱۳۹۴
گرافیک و صفحه آرایی:	آرمیتا سراج زاهدی
ویراستار:	حسین درزی
چاپ:	اول
شمارگان:	۱۰۰۰ جلد
قیمت:	۷۰۰۰۰ ریال

فهرست:

۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	مقدمه.....
۱۵	۱- حوزه کاربرد.....
۱۵	۲- اهداف.....
۱۷	۳- تعاریف.....
۲۴	۴- ضوابط و مقررات.....
۲۴	۴-۱- ویژگی‌ها و خصوصیات هنر مند و طراح.....
۳۲	۴-۲- ویژگی‌ها و خصوصیات مجری پیمانکار.....
۳۶	۴-۳- ایده پردازی و طراحی.....
۵۰	۴-۴- اهداف و رویکردهای دیوارنگاری بر اساس سبک‌های موجود.....
۶۷	توصیه‌ها.....
۷۲	پیوست شماره ۱- آیین‌نامه پیشنهادی «شورای هنری دیوارنگاری».....
۹۴	پیوست شماره ۲- آیین‌نامه پیشنهادی «شورای فنی دیوارنگاری».....

پیشگفتار

ترویج زیبایی تنها یک جریان فکری و عملی نیست، فضیلتی اخلاقی و مدنی است. زیباسازی نیاز همگانی و ضرورت توسعه پایدار و فرایندی است علمی و عامی که کیفیت زندگی را بهبود می بخشد. از پدیده‌هایی که فضای عمومی شهر را زیبا، بانشاط و سرزنده می کند و موجب ارتقاء کیفیت زندگی می شود، آثار و پروژه ای هنری و فرهنگی در مقیاس شهری است که امروزه به «هنرهای شهری» و «هنرهای عمومی» شهرت یافته‌اند. این هنرها که با همکاری مدیران شهری، هنرمندان و طرحان رای باسخگویی به برخی از نیازهای زیباشناختی، فرهنگی و هنری جوامع شهری پدید می آیند فرصتی را برای مردم فراهم می کنند که تجارب و احساس تعلق خود را از شهری که در آن زندگی می کنند به اشتراک بگذارند. بر این اساس «سازمان زیباسازی» به منظور ارتقاء کیفیت بصری و هنری کلان‌شهر تهران نه تنها طیف متنوع از اسکاال هنری و برنامه‌های فرهنگی را با هدف تحقق «شهر زیبا» مدیریت کرده بلکه با تولید مطالعات نظری در خصوص مباحث هنرهای شهری بر گسترش دانش زیباسازی و تمامی سطوح و بر رعایت نظم و یکپارچگی زیباسازی تاکید داشته است. در این راستا یکی از اقدامات مطالعاتی که در سال‌های اخیر در دستور کار قرار داشته تدوین مجموعه کتاب‌هایی با عنوان «ضوابط و مقررات زیباسازی شهری» در حوزه‌های

متنوع زیباسازی است تا به عنوان دستورالعمل‌های اجرایی و برای پیشگیری از ناهماهنگی‌های هنری و فنی در مناطق بیست و دوگانه‌ی شهر تهران به کار گرفته شود. حتی اطلاعات مفیدی در اختیار علاقمندان ورود به فعالیت‌های زیباسازی قرار دهد. بدیهی است مجموعه‌ی حاضر برآیند ماه‌ها و حتی سال‌ها کار مطالعاتی و برنامه‌ریزی است که بدینوسیله از اساتید، کارشناسان و تمامی همکاران دلسوز قدردانی می‌شود.

امید بر آن است در آینده نزدیک در تمامی حوزه‌های «هنرهای شهری» و زیباسازی مجموعه‌ای مشابه به شایسته‌ی آثار اختار کلیه مراجع ذی‌ربط و علاقمندان قرار گیرد.

دکتر عیسی علیزاده

مدیر عامل زیباسازی شهر تهران

مقدمه

شهر و هنر دو مقوله‌ی جدایی‌ناپذیر و در یک رابطه‌ی همزیستی با یکدیگرند. مفهوم جدید «هنر عمومی»^۱ و کاربردهای متعدد آن در فضاها، شهری، نقش آن را به‌ره‌شنی در حوزه‌ی «محیط‌زیست شهری» آشکار می‌کند. هنر و مداخلات خلاق و راه‌های نوآورانه‌ی هنری در عرصه‌های عمومی شهر، نه تنها ابزاری برای تبادلات، اطلاعات، انگیزش، گفت‌وگو در جامعه است، بلکه می‌تواند همچون یک کاتالیزور برای «دگرگونی پاره‌ای از بنیادهای زیست‌محیطی را ممکن سازد. این هنرها که به‌بنیه‌ی علمی و نظری همراه‌اند، عرصه‌ی گسترده‌ای از ملاحظات زیبایی‌شناسی تا مسائل اجتماعی و مشارکتی را دربر می‌گیرند. از گونه‌های فراگیر هنرهایی که در فضاهای عمومی شهری پدید می‌آیند، می‌توان به «دیوارنگاری» اشاره کرد که در جوامع شهر، حضور رونق و اعتبار بسیاری دارد. دیوارنگارها با اهداف و رویکردهای متعدد و با توجه به توانایی نفوذ به افکار عمومی، افزون بر اینکه در نمایاندن ایده‌آل‌های معنوی، فرهنگی و اجتماعی نقش مؤثری ایفا می‌کنند، شگردی بسیار سودمند در زیباسازی و بهبود نظر شهری است. از این روی با توجه به ماهیت و ویژگی‌های تأثیرگذار این هنر شهری و

۱. Public Art: منظور آثار هنری است که برای استفاده عموم مردم در عرصه‌های عمومی شهری اجرا و نصب می‌شوند.

الزامات و ملاحظات کالبدی و غیرکالبدی «تهران»، می‌توان به شکل مناسب و شایسته از «دیوارنگاری» در فضاهای مختلف شهر تهران بهره برد؛ اما به منظور استواری مطلوب از این هنر در بهبود کیفیت سیما و منظر شهر تهران، ضمن اینکه فراهم آوردن راهبردها و سیاست‌های زیربنایی الزامی است، باید ملاحظات نیز در شهر «تهران» «پزدازی»، «طراحی» و «اجرای» دیوارنگاره‌ها، در نظر گرفته شود. بدین لحاظ برای پیشگیری از ناهماهنگی‌ها، پیروی از یک رویه‌ی نظام‌مند در چارچوب ضوابط و مقررات زیباسازی ضرورتی انکارناپذیر است. در غیر این صورت نه تنها نتایج مطلوب، معیشت انتفاع از دیوارنگاری به دست نمی‌آید، چه‌بسا بر مشکلات دیداری و زیست‌محیطی شهر تهران خواهد افزود. هرچند تدوین ضوابط برای هنر و هنرآفرینی امری دشوار و پرریز و پریزناشده است، ولی می‌توان شرایط و مقرراتی را به کار بست که مانع بروز آشفتگی و ناهنجاری‌های بصری در شهر تهران شود.